

LONDA

RIPOTI YA HAKI ZA KIDIJITALI NA USHIRIKSHWAJI KATIKA AFRIKA

GHANA

LONDA

Ripoti ya Haki za Kidijitali na Ushirikishwaji Barani Afrika 2022

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa Aprili 2023

Ripoti iliyotolewa na Paradigm Initiative
Ubunifu na Muundo na Kenneth Oyeniya

Chapisho hili linaweza kunaswa tena kwa matumizi yasiyo ya kibiashara kwa namna yoyote ile mradi sifa inayostahili imetolewa kwa wachapishaji, na kazi itawasilishwa bila upotoshaji wowote.

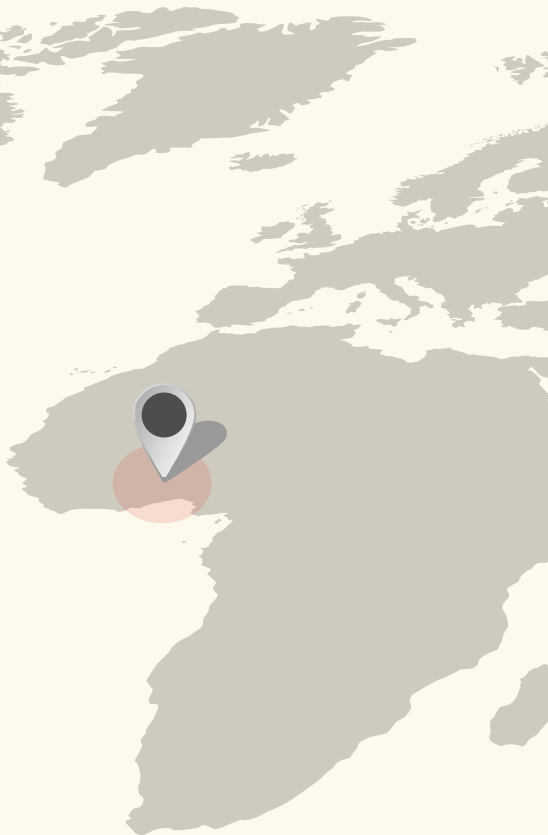
Hakimiliki © 2023 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ISBN: 978-978-797-8980-8

Ghana

► Ufupisho

Nafasi ya kidijitali ya Ghana inaendelea kukua kwa kiasi kikubwa. Uboreshaji thabiti wa miundombinu umesababisha upatikanaji na ubora wa intaneti. Zaidi ya nusu ya watu wanapata mtandao. Hata hivyo, inaangazia kwamba uhuru wa vyombo vya habari nchini unazidi kuzorota na pengo la kijinsia bado liko. Licha ya juhudi za serikali ya Ghana kuonyesha dhamira yake ya kufanya kazi katika sekta ya mawasiliano na kufikia lengo la mabadiliko ya kidijitali, baadhi ya shughuli zake zimesababisha masuala zaidi na wasiwasi miongoni mwa watu. Masuala kadhaa yametambuliwa na mfumo uliopo wa usimamizi wa data. Kumekuwa na masuala ya faragha yanayozunguka Kadi ya Ghana, ambayo sasa ndiyo njia kuu ya utambulisho kwa raia wote. Baadhi ya wananchi wana wasiwasi kuwa serikali itakuwa inafuatilia shughuli zao. Kwa kuongezea, kupitishwa kwa mswada wa ushuru wa kielektroniki kulisababisha uondoaji wa pesa taslimu kwa hofu na wamiliki wa akaunti za pesa za rununu. Watumiaji walirekebisha mbinu zao za utumaji pesa kutokana na mabadiliko hayo, na kurejea mara kwa mara kwenye mbinu za kawaida za Huduma ya Kifedha ya Kabla ya Dijitali kama vile pesa taslimu. Wasiwasi juu ya kuongezeka kwa uhalifu na tabia ya fujo, haswa katika uchumi usio rasmi, unakuzwa na hatua ya kupata pesa.

Mbinu zinazolenga zaidi zinapaswa kupitishwa ili kuhakikisha usawa wa kijinsia katika haki za kidijitali. Ili kupunguza mvutano miongoni mwa watu, ambao wanaogopa kuwa shughuli zao mtandaoni zinafuatiliwa, ufahamu zaidi wa usalama wa kidijitali unahitaji kutolewa. Kanuni zilizopo za usimamizi wa data zinahitaji kuangaliwa kwa kina, na kutambua changamoto kushughulikiwa, ili kuhakikisha ufanisi wa kanuni za usimamizi wa data. Mfumo wa kisheria unapaswa kuwiana na viwango vya kimataifa vya haki za binadamu na taasisi zinazotekeleza, ikiwa ni pamoja na mahakama, ziruhusiwe kufanya kazi kwa uhuru. Pia, uchanganuzi muhimu zaidi wa athari za vitambulisho vya kidijitali katika eneo la kusini mwa dunia, pamoja na wahusika wanaohusika katika kuziunda na kuzitekeleza, zinapaswa kufanywa.

Utangulizi

Hapo awali ikijulikana kama Gold Coast, Ghana ilikuwa taifa la kwanza kusini mwa jangwa la Sahara kupata uhuru kutoka kwa wakoloni mwaka 1957. Ikiwa ni taifa la pili kwa kuwa na watu wengi na la pili kwa uchumi katika Afrika Magharibi, nchi hiyo ina ushawishi mkubwa katika masuala ya kijamii na kisiasa. na masuala ya kiuchumi ya kanda. Tangu 1992, hakujakuwa na mapinduzi ya kijeshi, na kuifanya kuwa moja ya demokrasia thabiti zaidi barani Afrika. Nchi hiyo imefanikiwa kufanya uchaguzi mkuu nane.¹ Iliyoorodheshwa hapo awali kati ya tatu bora barani Afrika linapokuja suala la uhuru wa kujieleza na uhuru wa vyombo vya habari, inahusu jinsi uhuru wa vyombo vya habari nchini unavyozidi kuzorota.

Janga la UVIKO-19, kufungwa kwa Machi 2020, na kupungua kwa kasi kwa mauzo ya bidhaa kuliathiri vibaya maendeleo ya Ghana (asilimia 7 kwa mwaka 2017-19). Ukuaji ulirejea hadi asilimia 5.4 mwaka 2021 baada ya kushuka hadi asilimia 0.5 mwaka 2020. Uchumi wa Ghana ulikua kwa asilimia 3.3, mwaka hadi mwaka (y-o-y), katika robo ya kwanza ya 2022, kutoka asilimia 3.6 katika kipindi kama hicho. mwaka wa 2021. Ukuaji usio wa mafuta ulipungua kwa kiasi kikubwa (kutoka asilimia 5.3 hadi 3.7). Mamlaka ilianza majadiliano na IMF kuhusu mpango unaowezekana mwezi Julai 2022. Kiwango cha mfumuko wa bei cha Ghana kilipanda hadi asilimia 31.7 y-o-y (kiwango cha miaka 18) Julai 2022. Athari za kupanda kwa bei za bidhaa duniani (Ghana inaagiza kutoka nje asilimia 40 ya mbolea yake. kutoka Urusi) imechangiwa na kushuka kwa thamani ya cedi.² Katika mapambano yake ya kurejesha utulivu wa kiuchumi, serikali ya Ghana imeanzisha mpango wa kurekebisha madeni.³

Serikali na mashirika ya kiraia yanaendelea kufanya kazi ili kuendeleza haki za kidijitali na ushirikishwaji nchini Ghana, kuhakikisha mbinu bora zinapitishwa kuwa sera na sheria. Ripoti hii inachanganua hali ya haki za kidijitali na kujumuishwa nchini Ghana kwa kuchunguza hali ya uhuru wa mtandao wa nchi, sera na sheria za usimamizi wa data, matumizi ya Mfuko wa Huduma kwa Wote, na maendeleo katika TEHAMA na teknolojia zinazoibuka.

1 Ghana Investment Promotion Centre 'Ghana's ICT and Fintech Sector Report. GIPC' (2022) <https://gipc.gov.gh/wp-content/uploads/2022/12/Ghanas-ICT-and-Fintech-Sector-Report.pdf> (accessed on 17 December 2022).

2 World Bank 'Ghana Overview: Development news, research, data' (2022) <https://www.worldbank.org/en/country/ghana/overview> (accessed on 17 December 2022).

3 Bloomberg 'Ghana to Swap Local Debt for New Bonds in Restructuring Deal' (2022) <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-12-04/ghana-to-exchange-local-debt-for-new-bonds-in-restructuring-deal?leadSource=verify%20wall> (accessed on 17 December 2022)

Uchambuzi wa Nchi

UHURU WA MTANDAO

UFIKIAJI WA MTANDAO NA UKATIZI

Benki ya Dunia iliidhinisha dola za Marekani milioni 200 mwaka wa 2022 ili kuchangia juhudi za serikali ya Ghana kuelekea uwekaji wa kidijitali na kupanua upatikanaji wa intaneti kote nchini. Mpango huu utahimiza ujumuishaji wa kidijitali na kufunga mgawanyiko wa kidijitali nchini.⁴

Kupitishwa kwa 2004 kwa Sera ya TEHAMA kwa Maendeleo ya Kuharakisha (ICT4AD)⁵ ilikuwa hatua kubwa mbele katika upatikanaji wa mtandao wa Ghana.⁶ Zaidi ya kilomita 840 za kebo ya mkongo wa taifa zimewekwa Accra, Tema na Kumasi—miji mitatu ambayo kwa pamoja inahifadhi zaidi ya nusu ya wakazi wa Ghana—kama sehemu ya mradi wa CSquared wa Google.⁷ Kutokana na uboreshaji wa miundombinu thabiti, upatikanaji wa mtandao na ubora nchini Ghana umeimarika. Kulingana na ripoti ya DataReportal ya “Digital in 2022”, kiwango cha kupenya kwa mtandao nchini

kimeongezeka kutoka 50% hadi 53% kufikia Januari. 2022.⁸ Hii inaonyesha ongezeko la 3% katika muda wa mwaka mmoja. Watumiaji wa Intaneti nchini Ghana wanaweza kufikia kasi ya 22.23 Mbps kwa upakuaji na Mbps 12.66 kwa upakiaji kwa wastani, kama inavyoonyeshwa na data kutoka Broadband Checker.⁹ Takwimu za hivi karibuni zinaonyesha kuwa Ghana imepata mafanikio makubwa katika kuziba pengo la jinsia katika upatikanaji wa mtandao, na pengo la 5.8% la jinsia katika upatikanaji wa mtandao.¹⁰ Hata hivyo, mambo kadhaa bado yanazuia wanawake kutumia na/au kuendelea kushikamana. Baadhi ya changamoto kubwa zinazowawia vigumu wanawake wengi kupata na kutumia intaneti ni pamoja na huduma ya mtandao isiyo ya uhakika, ongezeko la gharama za data kutokana na mfumuko wa bei na ongezeko la kodi,¹¹ ukosefu wa ujuzi wa kidijitali, na changamoto za usalama na usalama mtandaoni.¹² Ukatizi wa mtandao ni nadra nchini Ghana. Hata hivyo, upatikanaji wa baadhi

4 Ghana Investment Promotion Centre ‘Ghana’s ICT and Fintech Sector Report. GIPC’ (2022) <https://gipc.gov.gh/wp-content/uploads/2022/12/Ghanas-ICT-and-Fintech-Sector-Report.pdf> (accessed on 17 December 2022).

5 NITA ‘xxxX’ (2003) <https://nita.gov.gh/theevooc/2017/12/Ghana-ICT4AD-Policy.pdf> (accessed on 17 December 2022).

6 DW ‘Despite Ghana’s commitment to Internet expansion, problems persist’ (2018) <https://akademie.dw.com/en/despite-ghanas-commitment-to-internet-expansion-problems-persist/a-46508524> (accessed on 17 December 2022).

7 Freedom House ‘Ghana: Freedom on the Net 2021 Country Report’ (n.d.) <https://freedomhouse.org/country/ghana/freedom-net/2021> (accessed on 9 December 2022).

8 DataReportal ‘Digital 2022: Ghana’ (2022) <https://datareportal.com/reports/digital-2022-ghana> (accessed on 14 December 2022).

9 Broadband Speed Checker ‘ISPs in Ghana’ (2022) <https://www.broadbandspeedchecker.co.uk/isp-directory/Ghana.html> (accessed on 14 December 2022).

10 World Wide Web Foundation ‘Women’s Rights Online’ (2020) <http://webfoundation.org/docs/2020/10/Womens-Rights-Online-Report-1.pdf> (accessed 19 December 2022).

11 Yen.com ‘MTN Ghana Announces Plans To Increase Internet Data Costs From Monday, November 14’ (2022) <https://yen.com.gh/business-economy/economy/221838-mtn-announces-increase-internet-data-prices-monday-november-14/> (accessed 14 December 2022).

12 Media Foundation For West Africa ‘Advocacy paper - women’s rights online in Ghana’ (2021) <https://www.mfwa.org/publication/advocacy-paper-womens-rights-online-in-ghana/> (accessed on 19 December 2022).

ya wenyeji kwenye mtandao umetazizwa na upunguzaji wa mizigo—kukatika kwa umeme uliopangwa.¹³

Katika maeneo ya vijijini, miundombinu ya mtandao inakosekana. Mfuko wa Uwekezaji wa Ghana kwa Mawasiliano ya Kielektroniki, ambao hupokea ufadhili kutoka kwa watoa huduma walioidhinishwa, unalenga kuziba pengo la muunganisho wa intaneti kati ya maeneo ya mijini na vijijini.¹⁴ Kwa watu wenye ulemavu, mtandao wa simu unaweza kuwa na faida ya kubadilisha maisha kwa kuwawezesha kukidhi mahitaji mbalimbali ya maisha kwa kujitegemea. Hata hivyo, licha ya manufaa

hayo, watu wenye ulemavu wana uwezekano mdogo wa kumiliki simu ya mkononi, kujua kuhusu mtandao na kupata mtandao. Kulingana na ripoti ya Global System for Mobile Association (GSMA), ni asilimia 16 tu ya watu wenye ulemavu wanaotumia mtandao wa simu ikilinganishwa na asilimia 61 ya watumiaji wasio na ulemavu.¹⁵

Mnamo 2020, MTN iliteuliwa kuwa mwekezaji Muhimu wa Soko na Mamlaka ya Kitaifa ya Mawasiliano (NCA) kwa sababu sehemu yake ya soko ilizidi kiwango cha kisheria huku ile ya washindani wake ikiwa nyuma sana. Hili lilikuwa ni hatua iliyowekwa ili kuruhusu wapinzani kushindana vyema na opereta. Mnamo Julai 2008, Vodafone ilipata hisa nyingi katika kampuni ya simu inayomilikiwa na serikali ya Ghana Telecom huku serikali ikiendelea na asilimia 30 ya hisa. Baada ya biashara kuu za Airtel na Tigo kuondoka sokoni Aprili 2021, serikali ilinunua umiliki kamili wa kampuni hiyo ya mawasiliano, ambayo ilikuwa na wateja milioni 5.1 wakati huo.¹⁶ Kwa muda mrefu, upataji huu unaweza kuboresha uwezo wa serikali wa kudhibiti mtiririko na ufikiaji wa habari.¹⁷

Bunge liliidhinisha ushuru mpya wa miamala ya kielektroniki, ambayo ilianza kutumika tarehe 1 Mei, 2012. Mswada wezeshi, unaojulikana kama “tozo za kielektroniki,” unatoa ushuru wa 1.5% kwa uhamishaji pesa wa kielektroniki.¹⁸

13 Graphic Online ‘ECG releases 8-day ‘dumsor’ timetable for Accra’ (2021) <https://www.graphic.com.gh/news/general-news/ecg-releases-dumsor-timetable-for-may-2021.html> (accessed 14 December 2022).

14 Myjoyonline.com ‘GIFEC Provides Underserved Communities with Mobile Telephony Network as it Invests \$200m’ (2022) <https://www.myjoyonline.com/gifec-provides-underserved-communities-with-mobile-telephony-network-as-it-invests-200m/> (accessed 14 December 2022)

15 GSMA ‘Closing the Mobile Disability Gap in Ghana’ (2022) <https://www.gsma.com/mobilefordevelopment/wp-content/uploads/2022/04/Closing-the-mobile-disability-gap-in-Ghana.pdf> (accessed 14 December 2022).

16 Graphic Online ‘Ghana govt signs agreement with AirtelTigo for transfer of ownership’ (2021) <https://www.graphic.com.gh/business/business-news/ghana-govt-signs-agreement-with-airtel-tigo-for-transfer-of-ownership.html> (accessed on 9 December 2022).

17 Freedom House ‘Ghana: Freedom on the Net 2021 Country Report’ (n.d.) <https://freedomhouse.org/country/ghana/freedom-net/2021> (accessed on 9 December 2022).

18 BBC ‘Ghana’s e-levy adds 1.5% tax to electronic payments’ (2022) <https://www.bbc.com/news/world->

Madhumuni ya mswada huo ni kuboresha mapato ya kodi kwa kugusa huduma za kifedha za kidijitali zinazokuwa kwa kasi (DFS). Hata hivyo, mara tu kodi ilipoanza kutumika, watumiaji waliingiwa na hofu na kuanza kutoa pesa taslimu kutoka kwa akaunti zao za rununu. Wengine wamerekebisha desturi zao za uhawilishaji pesa kama matokeo ya mageuzi hayo, na kurejea mara kwa mara kwa mbinu za kawaida za kabla ya DFS kama vile pesa taslimu. Wasiwasi juu ya kuongezeka kwa uhalifu na tabia ya fujo, haswa katika uchumi usio rasmi, unakuzwa na hatua ya kupata pesa. Kuanzishwa kwa tozo ya kielektroniki pia kumesababisha kupungua kwa matumizi ya huduma za pesa

kwa njia ya simu kwa watumiaji na wauzaji. Mawakala wa pesa za rununu wameteseka sana kutokana na kupungua huku. Na pia imeongeza

gharama ya maisha kwa ujumla, kwani idadi kubwa ya watumiaji wanaendelea kutegemea pesa za rununu kwa ununuzi wao wa kila siku, na kulipia huduma muhimu kama vile afya na elimu.¹⁹

Kupitia miradi na mipango yake, serikali imefanya jitihada za kuonyesha ari yake ya kufanya kazi katika sekta ya mawasiliano ya simu na kufikia lengo la mabadiliko ya kidijitali. Hata hivyo, baadhi ya hatua za serikali huzua matatizo ya ziada na hofu miongoni mwa wananchi.

UHURU WA KUZUNGUMZA NA VYOMBO VYA HABARI BILA MALIPO

Inahusu kwamba uhuru wa vyombo vya habari nchini Ghana unazidi kuzorota. Ripoti ya kila robo mwaka ya Shirika la Vyombo vya Habari la Afrika Magharibi (MFWA) ya Uhuru wa Kujiieleza (FOE) ilibainisha kuwa Ghana imekuwa nchi yenye ukandamizaji zaidi katika Afrika Magharibi katika robo ya kwanza ya 2022 kwa kurekodi ukiukaji 11.²⁰ Ilizidizi Guinea Bissau na Nigeria, ambapo ukiukaji 5 kila moja ulirekodiwa. Katika hotuba ya hivi majuzi iliyotolewa na Virginia E. Palmer katika Tuzo za Ubora wa Vyombo vya Habari za Afrika Magharibi 2022 zilizoandaliwa Oktoba 2022, alisema, "Mnamo 2022, Ghana ilishuka kwa nafasi 30 katika Fahirisi ya Ulimwengu ya Uhuru wa Vyombo vya Habari hadi nambari 60. Hilo ni tone kubwa na a kuhusu moja kwa nchi ambayo inachukuliwa kuwa kinara wa matumaini katika kanda."²¹ Imeripotiwa sana kuwa baadhi ya watumiaji wa mtandao wa Ghana hujizuia

[africa-61248366](#) (accessed on 17 December 2022).

¹⁹ International Centre for Tax and Development 'Ghana's new e-levy: the sour, sweet and switches so far – ICTD' (n.d.) <https://www.ictd.ac/blog/ghana-e-levy-sour-sweet-switches/> (accessed on 17 December 2022).

²⁰ MFWA 'West Africa Freedom of Expression Monitor' (2022) https://www.mfwa.org/wp-content/uploads/2022/06/FoE-Monitor-Jan-March-2022-final_Updated-1.pdf (accessed on 17 December 2022).

²¹ U.S. Embassy in Ghana '2022 West Africa Media Excellence Awards - Remarks by Ambassador Virginia Palmer' (2022). <https://gh.usembassy.gov/2022-west-africa-media-excellence-awards-remarks-by-ambassador-virginia-palmer/> (accessed on 14 December 2022).

kueleza mawazo yao mtandaoni kwa kuhofia kushambuliwa na wadukuzi au wafuasi wa viongozi wenye ushawishi mkubwa wa kisiasa.²² Baadhi ya wanahabari wanahofia nyayo zao za kidijitali kutokana na unyanyasaji unaofanywa dhidi yao na maafisa wa usalama, wapinzani wa kisiasa na wananchi. Wengi hupendelea kutokujulikana kwenye mtandao ili kuepuka makabiliano ya kimwili nje ya mtandao au mtandaoni.²³ Pia, kuna ukosefu wa imani katika mfumo wa mahakama. Mashambulizi kadhaa dhidi ya waandishi wa habari hayajachunguzwa au hayajaadhibiwa, ikiwa ni pamoja na mashambulizi kwenye majukwaa ya jadi ya vyombo vya habari, wanahabari wa mtandaoni, wanablogu, na watoa huduma wengine wa maudhui ya kidijitali ambao hawatambuliwi kama waandishi wa habari au wanablogu.²⁴ Majaji 12 wa Mahakama Kuu na majaji ishirini na wawili kutoka mahakama ndogo walihusika katika kashfa ya utoaji hongo mnamo Oktoba 2015, ambayo ilisababisha kupungua kwa imani ya umma kwa mahakama.²⁵ Zaidi ya hayo, baadhi ya sheria zinazopendekezwa zinaweza kusababisha kukiuka uhuru wa kujieleza wa raia mtandaoni. Kwa mfano, kulingana na mswada unaopendekezwa, Ukuzaji wa Haki Sahihi za Kibinadamu za Kijinsia na Maadili ya Familia ya Ghana, ulioanzishwa mwaka wa 2021, wamiliki wa tovuti na ISP watawajibishwa kwa kukaribisha maudhui yoyote yanayohusiana na au kukuza haki za LGBT+ isipokuwa kama wangeonyesha kwamba walikubali. tahadhari za kuzuia watumiaji kupakia maudhui haya.²⁶

Sheria hii inafanya uwezekano wa kuweka vikwazo kwenye maudhui mtandaoni ambayo yanakuza au yanayounganishwa na haki za watu wa LGBT.

Aidha, zipo kanuni zinazoipa serikali mamlaka ya kuchuja na kuzuia maudhui. Kifungu cha 94 cha Sheria ya Miamala ya Kielektroniki kinatoa kwamba watoa huduma wanatakiwa kuondoa maudhui haramu mara tu wanapoarifiwa.

Hakuna masharti katika Sheria ya notisi ya mtumiaji au njia za kukata rufaa. Hata hivyo, inawezekana kuwawajibisha waamuzi kwa kuondolewa kwa nyenzo "vibaya" chini ya kifungu cha 94. Pia, kuzuia na kuchuja kunaweza kuruhusiwa kisheria chini ya Kifungu cha 99 cha Sheria ya Miamala ya Kielektroniki,

22 Pulse Ghana 'Angry Kumericans attack and curse Twene Jonas for 'insulting' Asantehene (VIDEO)' (2021) <https://www.pulse.com.gh/entertainment/celebrities/angry-kumericans-attack-and-curse-twene-jonas-for-allegedly-insulting-asantehene/4fyvw5c> (accessed on 10 December 2022).

23 Freedom House 'Ghana: Freedom on the Net 2021 Country Report' (2021) <https://freedomhouse.org/country/ghana/freedom-net/2021> (accessed on 9 December 2022).

24 MyJoyOnline.com 'Ahmed Suale murder: We're not happy with ongoing investigations - Family' (2021) <https://www.myjoyonline.com/ahmed-suale-murder-were-not-happy-with-ongoing-investigations-family/> (accessed 14 December 2022).

25 BBC 'Ghana suspends High Court judges after Anas Aremeyaw Anas' film' (2015) <https://www.bbc.com/news/world-africa-34452768> (accessed on 10 December 2022).

26 Human Rights Watch 'Ghana: Submission to the Universal Periodic Review' (2022) <https://www.hrw.org/news/2022/07/14/ghana-submission-universal-periodic-review> (accessed 14 December 2022).

ambayo inampa rais udhibiti mpana juu ya watoa huduma wakati wa hali ya hatari.²⁷ Sheria ya Usalama wa Mtandao ya 2020 pia inaipa Mamlaka ya Usalama Mtandaoni mamlaka pana ya kuzuia au kuchuja maudhui ya mtandaoni baada ya kupokea amri ya mahakama.²⁸ Mnamo 2021, kulikuwa na tukio ambapo maudhui ya mtandaoni yaliombwa kuondolewa na mahakama.²⁹ Kesi hii ilikuwa ya kisiasa, ilikosa uwazi, na haikuwa na uwiano.³⁰ Mawakili wa Huduma ya Mahakama waliviandikia vyombo vya habari mnamo Februari 2021 kuviomba viondoe maudhui ambayo majaji wa Mahakama ya Juu walipata kuwa ya matusi. Katika barua hiyo, ilisemekana kwamba ikiwa vyombo vya habari havitatoa ushirikiano, wanasheria "watachukua hatua zinazohitajika."³¹ Chama cha Wanahabari wa Ghana (GJA) na Wakfu wa Vyombo vya Habari kwa Afrika Magharibi (MFWA) walipinga agizo hilo.³² Jaji Mkuu Kwasi Anin-Yeboah alitoa matamshi ya amani kuhusu hali hiyo mnamo Machi 2021, akikubali haki ya wanahabari kukosoa mahakama.³³

FARAGHA NA UFUATILIAJI

Mnamo 2008, Sheria ya Miamala ya Kielektroniki (Sheria ya 772) (ECA) ilipitishwa ili kudhibiti mawasiliano ya kielektroniki na miamala inayo husiana na kutimiza madhumuni

yanayohusiana.³⁴ Kifungu cha 100 cha Sheria hiyo kinamruhusu rais kuomba kwamba watoa huduma za mawasiliano waingilie mawasiliano au kutoa taarifa za mtumiaji ili kusaidia utekelezaji wa sheria au usalama wa taifa. Kulingana na African Freedom of Expression Exchange, "Hili ni tatizo kwani linaweza kutumiwa vibaya kulenga shughuli za wapinzani. Ili kulinda kikamilifu uhuru wa mtu binafsi, kila tendo la kuingilia mawasiliano ya

kibinafsi na ufichuaji wa data ya kibinafsi lazima liidhinishwe na mahakama.³⁵ Kifungu cha 99

27 Research ICT Africa 'Act 772 Electronic Transactions Act, 2008' (2008) https://www.researchictafrica.net/countries/ghana/Electronic_Transactions_Act_no_772:2008.pdf (accessed on 10 December 2022).

28 CSDS Africa 'Cybersecurity Act, 2020 1 Act 1038' (2020) <https://csdsafrica.org/wp-content/uploads/2021/08/Cybersecurity-Act-2020-Act-1038.pdf> (accessed on 10 December 2022).

29 Modernghana.com 'Election Petition: Judicial Service order Media Houses to delete "vengeful, incendiary, hateful and spiteful" comments against Justice' (2021) <https://www.modernghana.com/news/1064447/election-petition-judicial-service-order-media.html> (accessed 17 January 2023).

30 Freedom House 'Ghana: Freedom on the Net 2022 Country Report' (2022) https://freedomhouse.org/country/ghana/freedom-net/2022#footnote6_ftzq3f7 (accessed on 14 December 2022).

31 Modernghana.com 'Election Petition: Judicial Service order Media Houses to delete "vengeful, incendiary, hateful and spiteful" comments against Justice' (2021) <https://www.modernghana.com/news/1064447/election-petition-judicial-service-order-media.html> (accessed 17 January 2023).

32 Myjoyonline.com 'Judicial Service threats are assault on media freedom - GJA' (2021) <https://www.myjoyonline.com/judicial-service-threats-are-assault-on-media-freedom-gja/> (accessed 17 January 2023)

33 Myjoyonline.com 'Criticise us as violently as you can but don't insult us - Chief Justice to media' (2021) <https://www.myjoyonline.com/criticise-us-as-violently-as-you-can-but-dont-insult-us-chief-justice-to-media/> (accessed 17 January 2023).

34 Research ICT Africa 'Act 772 Electronic Transactions Act, 2008' (2008) https://www.researchictafrica.net/countries/ghana/Electronic_Transactions_Act_no_772:2008.pdf (accessed on 10 December 2022).

35 ITWeb Africa 'Ghana's mixed track record with social media regulation' (2021) <https://itweb.africa/content/>

cha ECA kinampa rais mamlaka makubwa juu ya Watoa Huduma za Intaneti wakati wa hali ya hatari, na hivyo kutoa mamlaka ya kisheria kwa serikali kuzuia muunganisho wa intaneti na pia inaweza kutoa mamlaka ya kisheria ya kuzuia na kuchuja maudhui.³⁶ Tume ya Afrika ya Tamko la Haki za Kibinadamu na Watu inasema kwamba, "Nchi zitahakikisha kwamba sheria yoyote inayoidhinisha ufuatiliaji wa mawasiliano yaliyolengwa inatoa ulinzi wa kutosha kwa haki ya faragha, ikiwa ni pamoja na: idhini ya awali ya Mamlaka ya mahakama huru na isiyopendelea; ulinzi wa taratibu zinazofaa; kizuizi maalum cha muda, njia, mahali na upeo wa ufuatiliaji; taarifa ya uamuzi unaoidhinisha ufuatiliaji ndani ya muda muafaka wa kuhitimisha ufuatiliaji huo; uwazi makini juu ya asili na upeo wa matumizi yake; na ufuatiliaji wa ufanisi na mapitio ya mara kwa mara na utaratibu huru wa uangalizi."³⁷ Kwa hivyo, Kifungu cha 100 cha Sheria ya Miamala ya Kielektroniki kinahitaji kurekebisha ili kutoa ulinzi wa kutosha wa haki ya faragha.

UTAWALA WA TAKWIMU

Kanuni Zilizopo

Nchini Ghana, sheria inayodhibiti uchakataji wa data ya kibinafsi ikijumuisha ukusanyaji na ulinzi wake ni Sheria ya Kulinda Data ya Ghana, 2012. Ili kuelewa kikamilifu jinsi data inavyokusanywa, kuhifadhiwa, kushirikiwa na kuchakatwa, sheria ya ulinzi wa data lazima isomwe kwa kushirikiana. pamoja na kanuni zinazosimamia mawasiliano na miundombinu

inayohifadhi data, ambayo ni pamoja na Sheria ya Miamala ya Kielektroniki, 2008 na Sheria ya Uhalifu wa Mtandaoni, 2020. Sheria ya Ulinzi wa Data ndiyo sheria ya msingi inayosimamia ulinzi wa faragha na data nchini Ghana.³⁸ Inatumia mbinu inayozingatia hatari kwa ulinzi wa data, ambayo inaonekana haifai kwa Ghana kutokana na masuala kadhaa. Mbinu inayozingatia hatari ya ulinzi wa data pia imetekelezwa kimataifa, haswa na inavyoonekana katika Udhhibiti Mkuu wa Ulinzi wa Data wa Ulaya 2018 (GDPR).

Utafiti wa 2020 uliofanywa na Caleb Tetteh Meyer katika Chuo Kikuu cha Tilburg ulibainisha masuala yenye matatizo ya kisheria na kijamii na kisiasa ya Sheria ya Kulinda Data ya Ghana.³⁹ Baadhi ya maswala yaliyotambuliwa na utafiti ni pamoja na jinsi mbinu ya msingi wa hatari haiendani na ulinzi wa data nchini Ghana; jinsi inavyo endelea chama kikuu (vidhibiti data, serikali) na kuisitiza mfumo wa kibepari wa uchumi wa kisiasa; na kukosekana kwa uainishaji wa uraia wa vidhibiti data katika Sheria ambayo inafanya kuwa vigumu kujua ni haki na wajibu gani raia wa Ghana wanakuwa nao wakati data zao za kibinafsi zinachakatwa nje ya Ghana. Kwa kuzingatia masuala yaliyotambuliwa, utafiti ulihitimisha kuwa mbinu ya msingi wa hatari ni mbinu isiyofaa kwa sheria ya ulinzi wa data nchini Ghana. Kifungu cha 60 cha Sheria hiyo kinaruhusu serikali kupata data ya kibinafsi ya watu binafsi hata bila kibali au kibali cha mahakama kwa ajili ya kulinda usalama wa taifa. Ripoti iliyochapishwa

[lwrKx73Kao87mg1o](#) (accessed on 8 December 2022).

36 Vodafone 'Vodafone Law Enforcement Disclosure Report - Updated' (2015) https://www.vodafone.com/content/dam/vodcom/sustainability/pdfs/law_enforcement_disclosure_report_2015_update.pdf (accessed on 9 December 2022).

37 African Commission on Human and People's Rights 'Declaration of Principles on Freedom of Expression and Access to Information in Africa' (2019) https://www.achpr.org/public/Document/file/English/Declaration%20of%20Principles%20on%20Freedom%20of%20Expression_ENG_2019.pdf (accessed 1 February 2023).

38 Data Protection Commission 'The Data Protection Act 2012' (2012) <https://www.dataprotection.org.gh/data-protection/data-protection-acts-2012> (accessed on 10 December 2022).

39 Tilburg University 'A Socio-Legal Analysis of Ghana's Data Protection Act [Master Thesis Law and Technology LLM Tilburg Law School]' (2020) <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=152387> (accessed on 10 December 2022).

na African Freedom of Expression Exchange ilitaja kwamba kifungu hiki kinaweza kutumiwa vibaya na serikali, ambayo pekee ndiyo huamua ni nini kinachoweza kuwa tishio kwa usalama wa taifa.⁴⁰

Mnamo 2020, Sheria ya Usalama wa Mtandao ilipitishwa. Inaanzisha Mamlaka ya Usalama wa Mtandao, ambayo inadhibiti shughuli za usalama wa mtandao, inakuza maendeleo ya usalama wa mtandao, na hutoa masuala yanayohusiana.⁴¹ Kanuni hii inapanua mamlaka ya serikali ya kisheria ya kufanya ufuatiliaji, kuwashurutisha watoa huduma kutoa data, na kudhibiti watoa huduma wa usimbaji fiche, pamoja na mabadiliko chanya katika uratibu wa usalama wa mtandao kwa ajili ya ufuatiliaji. Kifungu cha 36 kinaamuru Mamlaka ya Usalama ya Mtandao kusajili miundombinu muhimu ya habari. Agizo la Mamlaka ya Usalama wa Mtandao kwa ajili ya Ulinzi wa Miundombinu Muhimu ya Taarifa (CII) lilianza kutumika tarehe 1 Oktoba 2021.⁴² Chini ya agizo hili, wamiliki wa miundombinu muhimu ya habari wanakabiliwa na mahitaji ya chini ya 15 ya kiufundi na ya shirika. Mahitaji haya yanajumuisha hitaji la kutekeleza hatua zinazofaa za usalama wa kimwili kwa ajili ya ulinzi wa kimwili wa mifumo ya CII na mali na mifumo inayoitegemea inayohusishwa, kuanzisha na kudumisha rejista ya hatari ambayo ina orodhesha na kuelezea taarifa mbalimbali na hatari za mtandao zinazo athiri CII iliyoteuliwa, na kuhakikisha kuwa nambari za chanzo za mifumo muhimu huwekwa kwenye escrow.

Masuala mengi yaliyotambuliwa chini ya mfumo wa ulinzi wa data yanahusiana na mamlaka ya kisheria yaliyotolewa na sheria kwa serikali na vidhibiti vya data. Baadhi ya

mamlaka za kisheria zinaweza kutumiwa vibaya au kutumiwa kukiuka haki za watu wanaotumia data au raia.

MASWALA YA USALAMA NA FARAGHA YANAYOHUSIANA NA VITAMBULISHO VYA DIJITALI

Kadi ya Ghana, ambayo inajumuisha maelezo ya kibayometriki, ndiyo njia ya msingi ya utambulisho kwa raia wote. Zaidi ya Waghana milioni 15 wamejiandikisha kwa Kadi ya Ghana kufikia Oktoba 2021, kulingana na Mamlaka ya Vitambulisho vya Kitaifa (NIA), ikichukua asilimia 84.3 yawatunchini humowenye umri wa

40 ITWeb Africa 'Ghana's mixed track record with social media regulation' (2021) <https://itweb.africa/content/lwrKx73Kao87mg1o> (accessed on 8 December 2022)

41 CSDS Africa 'Cybersecurity Act, 2020 1 Act 1038' (2020) <https://csdsafrica.org/wp-content/uploads/2021/08/Cybersecurity-Act-2020-Act-1038.pdf> (accessed on 10 December 2022).

42 CSA.gov.gh 'Minister for Communications launches a Directive for the protection of Critical Information Infrastructure' (n.d) <https://www.csa.gov.gh/directive.php> (accessed on 9 December 2022).

miaka 15 na zaidi.⁴³ Kadi hiyo pia itaunganishwa na SIM kadi, akaunti za benki, pasipoti, sajili ya kuzaliwa, sajili ya vifo, na Mamlaka ya Leseni ya Udereva na Magari. Kufikia Oktoba 2022, SIM kadi 28,959 006 zimeunganishwa kwenye kadi za Ghana, zikiwakilisha asilimia 62 ya sim kadi zilizotolewa kitaifa kati ya Oktoba 1, 2021 na Oktoba. 4, 2022.⁴⁴ Kwa mujibu wa tovuti ya NIA kama ilivyoielezwa katika Africa Report.com, kila raia kukosa uwezo wa kujitambulisha katika siku zijazo kunaweza kuwafanya maisha kuwa magumu nchini Ghana kwa vile sera ya serikali inalenga kurasimisha uchumi.⁴⁵

Ingawa nia ya kadi ni kuimarisha miundombinu ya Ghana na kukusanya data ya kibinafsi ambayo inaweza kutumika na serikali kwa usalama na madhumuni mengine, kumekuwa na wasiwasi wa faragha kuhusu usalama wa data iliyokusanywa kuzunguka kadi, na baadhi ya wananchi wana wasiwasi kwamba serikali itafuatilia shughuli zao.⁴⁶ Kulingana na sera ya faragha ya NIA, inaelezwa kuwa NIA hushiriki maelezo ya mteja na taarifa nyingine zinazoweza kumtambulisha mtu binafsi pekee na huluki za serikali zilizoidhinishwa nayo. Na katika sera hii, NIA pia inawahakikishia wateja kwamba itadumisha viwango vya usalama na taratibu zilizoundwa ili kulinda Taarifa za Mteja na Taarifa Zingine Zinazoweza Kumtambulisha Mtu. Pia imesema itaendelea

kufanya majaribio na kusasisha teknolojia yake ili kuboresha uwezo wake wa kulinda Taarifa za Mteja na Taarifa nyinginezo zinazotambulika kibinafsi. Ili kupunguza wasiwasi na wasiwasi unaoongezeka wa wananchi, NIA inahitaji kuunda nyenzo za elimu kwenye TV au vyombo vya habari au mafunzo ili kuwaelimisha wananchi juu ya jinsi habari zao zitahifadhiwa.

MAPITIO YA MFUKO WA HUDUMA KWA WOTE

Mfuko wa Huduma na Ufikiaji kwa Wote nchini Ghana unajulikana kama Mfuko wa Uwekezaji wa Ghana kwa Mawasiliano ya Kielektroniki (GIFEC). Baadhi ya miradi inayofadhiliwa ni pamoja na Rural Connectivity Programme, Cyberlabs Programme, na ICT Capacity Building and Skills Development Programme.⁴⁷ Hakuna ripoti za matumizi ya fedha au mradi zilizopatikana kwenye tovuti ya hazina.GIFEC imefadhili mpango wa Dijitali kwa Kujumuishwa nchini Ghana, ambao hutoa, miongoni mwa mambo mengine, huduma za kifedha kwa simu kupitia mfumo wa malipo wa mtandaoni. Wanawake huunda 60% ya mawakala wa ndani wa jukwaa ambao hutoa huduma.⁴⁸

Hapo awali, GIFEC pia ilisaidia shindano la MS Geek chini ya Wizara ya Mawasiliano mnamo 2019 na 2020.⁴⁹ Ilisitishwa baada ya toleo

43 The Africa Report.com 'Ghana: Card registration problems persist as citizens fear lack of access to services' (2022) <https://www.theafricareport.com/173142/ghana-card-registration-problems-persist-as-citizens-fear-lack-of-access-to-services/> (accessed on 10 December 2022).

44 Africnews 'Ghana to block all unregistered sim cards after October' (2022) <https://www.africanews.com/2022/10/18/ghana-to-block-all-unregistered-sim-cards-after-october/> (accessed on 10 December 2022).

45 The Africa Report.com 'Ghana: Card registration problems persist as citizens fear lack of access to services' (2022) <https://www.theafricareport.com/173142/ghana-card-registration-problems-persist-as-citizens-fear-lack-of-access-to-services/> (accessed on 10 December 2022).

46 The Africa Report.com 'Ghana: Card registration problems persist as citizens fear lack of access to services' (2022) <https://www.theafricareport.com/173142/ghana-card-registration-problems-persist-as-citizens-fear-lack-of-access-to-services/> (accessed on 10 December 2022).

47 Gifec 'Projects - Gifec' (n.d) <https://gifec.gov.gh/project/> (accessed on 15 December 2022).

48 World Wide Web Foundation 'Universal Service and Access Funds' (2018) <https://webfoundation.org/docs/2018/03/Using-USAFs-to-Close-the-Gender-Digital-Divide-in-Africa.pdf> (accessed 14 December 2022).

49 Business World Ghana 'Communications Ministry launches ICT programme for girls' (2019) <http://www.businessworldghana.com/communications-ministry-launches-ict-programme-for-girls/> (accessed 14 December 2022).

la 2020.⁵⁰ Ililenga zaidi kuhimiza wasichana zaidi, wenye umri wa miaka 13-21, kujitosa katika fani za Sayansi, Teknolojia, Uhandisi, na Hisabati (STEM). Zawadi za pesa taslimu na vifaa zilitolewa kwa suluhisho bunifu zaidi la kiteknolojia ambalo lilitaka kushughulikia baadhi ya changamoto za Ghana. Washindi pia walipata mafunzo na ushauri ili kuendeleza zaidi ubunifu wao.⁵¹

Miradi michache inayofadhiliwa na GIFEC inalenga kupanua ufikiaji wa wanawake na utumiaji wa mtandao lakini zaidi inaweza kufanywa. Ingawa pengo la kijinsia la upatikanaji wa mtandao limepungua, bado kuna mapungufu ya kijinsia katika upatikanaji wa elimu ya TEHAMA na zana kwa wasichana wadogo na fursa za ngazi ya juu na ajira kwa wanawake katika sekta hii.⁵² Katika Fahirisi ya Pengo la Jinsia Duniani ya 2021, Ghana ilishika nafasi ya 117 kati ya nchi 156 na 23 katika Afrika Kusini mwa Jangwa la Sahara kuhusu maendeleo yake kuelekea usawa wa kijinsia.⁵³ Ghana inafanya vibaya zaidi kuliko mataifa mengine mengi katika eneo hili.⁵⁴ Takriban 50% ya fedha za GIFEC zinapaswa kuwekezwa katika miradi inayolenga makundi hatarishi, yaliyotengwa na upatikanaji wa mtandao wa ubora wa wanawake, ubora na matumizi.

MAENDELEO KATIKA TEHAMA NA TEKNOLOJIA ZINAZOIBUKA MIKAKATI YA AKILI BANDIA (AI)

Mazungumzo ya hadharani kuhusu kupitishwa kwa Akili bandia(AI) nchini Ghana ni ya chini. Hata hivyo, kwa kushirikiana na Google kuanzisha maabara ya kwanza ya Google Akili bandia(AI) barani Afrika, Ghana ilianza kuhalalisha matumizi ya Akili bandia(AI) katika sekta kadhaa.⁵⁵ Ili kuhakikisha kuwa nchi inakidhi mahitaji yanayokua ya maendeleo ya teknolojia, kanuni za AI zitatangazwa. Mnamo Januari 2022, wakati wa maadhimisho ya Wiki ya Ulinzi wa Takwimu huko Accra, Naibu Waziri wa Mawasiliano na Uwekaji Dijitali, Ama Pomaah Boateng, alionyesha kuwa hivi karibuni Ghana itakuwa na kanuni yake ya kuongoza matumizi ya akili bandia kwa wadau.⁵⁶ The Future Society (TFS) inaunga mkono Ghana na nchi nyingine za Afrika kuendeleza Mikakati ya kitaifa ya Akili bandia(AI). Mnamo Mei 2022, TFS na washirika waliandaa warsha za mashauriano ya wadau huko Tunis na Accra ili kusaidia maendeleo ya Mikakati ya Kitaifa ya Akili bandia(AI) ya Tunisia na Ghana.⁵⁷

50 Opportunities For Africans 'MS. GEEK Ghana 2020 Competition for young Ghanaians' (2020) <https://www.opportunitiesforafricans.com/ms-geek-ghana-2020-competition/> (accessed 14 December 2022).

51 MyJoyOnline.com 'Ms. Geek Ghana Competition launched in Accra' (2019) <https://www.myjoyonline.com/ms-geek-ghana-competition-launched-in-accra/> (accessed 14 December 2022).

52 MyJoyOnline.com 'Dr Prince Hamid Armah: Bridging the digital divide in Ghana, encouraging girls and women in ICT' (2022) <https://www.myjoyonline.com/dr-prince-hamid-armah-bridging-the-digital-divide-in-ghana-encouraging-girls-and-women-in-ict/> (accessed 19 December 2022).

53 Afrobarometer 'AD573: Amid persistent gender inequalities, Ghanaians call for government action to bridge the gaps' (2022) <https://www.afrobarometer.org/publication/ad573-amid-persistent-gender-inequalities-ghanaians-call-for-government-action-to-bridge-the-gaps/> (accessed 19 December 2022).

54 Afrobarometer 'AD573: Amid persistent gender inequalities, Ghanaians call for government action to bridge the gaps' (2022) <https://www.afrobarometer.org/publication/ad573-amid-persistent-gender-inequalities-ghanaians-call-for-government-action-to-bridge-the-gaps/> (accessed 19 December 2022).

55 Open AIR '7 Ways that African States are Legitimizing Artificial Intelligence' (2020) <https://openair.africa/7-ways-that-african-states-are-legitimizing-artificial-intelligence/> (accessed 15 December 2022)

56 MyJoyOnline.com 'Ghana to develop regulation on artificial intelligence' (2022) <https://www.myjoyonline.com/ghana-to-develop-regulation-on-artificial-intelligence/> (accessed 15 December 2022).

57 The Future Society 'National AI Strategies for Inclusive & Sustainable Development' (2022) <https://thefuturesociety.org/2022/04/30/policies-ai-sustainable-development/> (accessed on 15 December 2022).

Akili bandia(AI) ina uwezo wa kuzidisha usawa uliopo wa kijamii huku pia ikiharakisha maendeleo chanya katika nyanja ya kijamii, kiuchumi na kisiasa. Akili bandia(AI) pia inaimarisha sekta za viwanda na teknolojia. Kwa hivyo, kuna haja ya kuanzisha mifumo ya udhibiti ili kutoa mwongozo wa matumizi ya Akili bandia(AI) wakati wa kupunguza hatari.

UJUMUISHAJI WA ICTS KATIKA MIPANGO AU MIKAKATI YA KITAIFA YA UTEKELEZAJI YA GHANA

Sera ya TEHAMA kwa Maendeleo ya Kasi (ICT4AD), mwongozo wa mabadiliko ya kidijitali iliyopitishwa mwaka 2004, iliboresha sana ufikiaji wa mtandao nchini Ghana. TEHAMA katika mageuzi ya elimu imeanzishwa ili kuboresha maendeleo ya walimu na elimu ya juu kupitia mafunzo yanayozingatia teknolojia, ili kukuza hamu na uwezo wa watoto kutumia TEHAMA na kuwapa wanafunzi wa elimu ya awali uwezo wa TEHAMA.⁵⁸

58 Ministry of Education Ghana 'ICT In Education Reform' (n.d.) <https://moe.gov.gh/index.php/ict-in-education-reform-2/> (accessed on 17 December 2022).

Hitimisho na Mapendekezo

Ingawa Ghana inapiga hatua kubwa katika anga ya kidijitali kwa kuboresha ufikiaji wa mtandao na miundombinu, kuanzisha afua za sera zinazoongeza ufikiaji wa kidijitali kwa watu wenye ulemavu ni muhimu. Hii inatokana kwa kiasi kikubwa na mambo kadhaa, ikiwa ni pamoja na huduma ya mtandao isiyotegemewa, gharama kubwa ya data na changamoto za usalama na usalama mtandaoni.

Pia, juhudi za serikali za kuonyesha dhamira yake katika sekta ya mawasiliano na kufikia lengo la mabadiliko ya kidijitali, katika baadhi ya matukio, zimezua matatizo zaidi na wasiwasi miongoni mwa watu. Shughuli hizi ni pamoja na upatikanaji wa baadhi ya makampuni ya mawasiliano, kupitishwa kwa tozo ya kielektroniki, na utekelezaji wa Kadi ya Ghana.

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
<ul style="list-style-type: none"> Kufanya uchanganuzi ufaao wa athari za mradi au hatua, na miundombinu muhimu ya msingi inahitaji kuwekwa kwanza, kabla ya kutekeleza mradi au hatua yoyote. Kuhakikisha utekelezaji mzuri wa sheria ya ulinzi wa data. Inastahili pongezi kwamba serikali ya Ghana imetunga baadhi ya kanuni za usimamizi wa data. Kuruhusu masuluhisho ya kiraia au hotuba ya kukanusha, badala ya kutumia adhabu za uhalifu ili kudhibiti kile ambacho kinaweza kuwa hotuba isiyofurahisha katika baadhi ya matukio. Wajiepushe na kunyanyasa vyombo vya habari katika uendeshaji wa kazi zao. Kuelimisha umma 	<p>Vyombo vya habari vinapaswa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Angalia taarifa za ukweli ili kuepuka taarifa potofu na disinformation. Kushirikiana na serikali kuelimisha umma kuhusu mbinu za usalama za kidijitali. Kushirikiana na mamlaka ya Vitambulisho vya Kitaifa ili kuunda nyenzo za kielimu kwenye TV au vyombo vya habari au mafunzo ili kuwaelimisha wananchi kuhusu jinsi data ya kadi zao za Ghana itakavyolindwa. 	<p>Jumuiya ya kiraia inapaswa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kufanya uchanganuzi muhimu zaidi wa athari za kitambulisho cha kidijitali kusini mwa dunia, pamoja na wahusika wanaohusika katika kuziunda na kuzitekeleza, zinapaswa kufanywa na mashirika ya kiraia na vyombo vya habari.

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
<p>kuhusu mbinu za usalama za kidijitali.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kupunguza gharama ya data na kuifanya iwe rahisi kwa wote 		<p>Sekta binafsi inapaswa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kushirikiana na serikali ili kuongeza ufikiaji wa mtanda <p>Bunge linapaswa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kupitia sheria zilizopo na kurekebisha matatizo yaliyotambuliwa katika ripoti hii

     @ParadigmHQ

www.paradigmhq.org

Hakimiliki © 2023